

Igauņu putnu rallijā jau astoto reizi

ILZE BOJĀRE,
žurnāla "Putni dabā" redakcijas locekle,
ilze.bojare@gmail.com

Šogad Igaunijas putnu rallijs "Estonian Open" notika jau 23. reizi un 2017. gada 12. augustā pulcēja 18 komandu no dažādām valstīm. Bija pārstāvētas arī tādas valstis kā Vācija un ASV, blakus jau ierastajām komandām no Igaunijas, Somijas (piecas komandas) un Latvijas. Komanda "Himantopus himantopus" devās uz igauņu putnu ralliju jau astoto gadu pēc kārtas, un šogad startējām šādā sastāvā: komandas kapteinis Andris Klepers (pedalījies visas astoņas reizes), Ilze Bojāre, Ivars Brediks, Pēteris Daknis un Ieva Mārdega.

ir vairākas labas putnu vērošanas vietas pie jūras, kas, mūsaprāt, varēja dot vairāk sugu nekā labs mežs, savukārt parastākās meža sugas jau ir atrodamas arī ne tik izcilā mežā. Jau otro gadu datu vākšanas uzdevums brīvprātīgi ir nokļuvis manā pārziņā, un veselu nedēļu katru brīvo brīdi pavadīju, pētot putnu novērojumus igauņu Dabasdatu analogā – elurikkus.ut.ee. Savukārt maršrutu un stratēģiju salika kopā Andris, konsultējoties ar saviem igauņu draugiem.

Un sacikste var sākties...

Par pirmo svarīgāko rīta punktu tika izraudzīts Lobi rags (*Lobi neem*) (ko nodēvējām par *LOBa ragu*), tāpēc bija jāizvēlas tam tuvākā potenciālā vieta, kur meklēt naktsputnus. Datubāzes ieraksti mūs mudināja doties pēc meža pūces uz Sagadi (*Sagadi*) muižas parku un pēc vakarlēpja pie Oandu (*Oandu*), bet nolēmām, ka šādu stratēģiju būs izvēlējušās vēl citas komandas (kas tiešām apstiprinājās noslēguma pasākumā), un atradām potenciāli labu purva malu pie Ūskila (*Uusküla*) ciema Laukaso (*Laukasoo*) purva ziemeļu galā. Tā nu plkst. 3.00 naktī kāpjām auto un sākam izbraukāt iepriekšējā vakarā noskatītos potenciālos vakarlēpja celiņus. Un pirmā novērotā suga mūs patiešām pārsteidz – *oenante* (jeb akmeņčakstīte, mūsu komandas valodā), kas uzstājīgi stāv ceļa vidū... Iepriekšējā vakarā dzirdētie bikšaino apogu jaunuļi diemžēl klusē, un vakarlēpji arī kaut kur pazuduši. Jāsaka gan

Rallija noteikumi

Igauņu putnu rallijs sākas plkst. 3.00 naktī, un sugas jāskaita līdz plkst. 17.00, respektīvi, uzvar tā komanda, kura 14 stundās noteiktajā teritorijā novēro visvairāk sugu. Komandā ir 3–5 dalībnieki, un sugu var ieskaitīt, ja putnu nosaka vairāk nekā puse komandas dalībnieku. Šogad rallija teritorija bija Austrumviru (*Lääne-Virumaa*) apriņķis, kura pazīstamākā pilsēta ir Rakvere (*Rakvere*), taču šogad tika ieviests jauns noteikums, ka ar automašīnu nedrīkst nobraukt vairāk nekā 150 km. Iepriekšējos gadus vienmēr

nobraucām krietni vairāk, tāpēc šogad plānošana bija jāveic daudz pamatīgāk, jo lieku vizināšanos nevarējām atļauties.

Maršruta plānošana un stratēģija

Lielākā problēma, ar ko saskāramies, plānojot maršrutu, bija laba meža atrašana tuvu jūrai, jo labākie meži sacensību teritorijā atrodas apmēram 100 km attālumā no jūras. Ņemot vērā kilometru ierobežojumu, nolēmām turp nebraukt, bet visu maršrutu veidot uz ziemeļiem no Rakveres. Austrumviru apriņķī

Foto: I. Bojāre

Foto: I. Bojāre

Lobi ragā aust brīnišķīgs rīts, bet migrācija jūrā ir švaka.

uzreiz, ka braucienā līdz Lobi ragam trīs vakarlēpjus tomēr sastopam. Meža pūcei bijām noskatījuši piemērotus kapus Ilumē (*Ilumäe*) ciemā un te nu mēs sastopam arī dīvaini lēni braucošu auto, kas nepārprotami liecina, ka neesam te vienīgā komanda. Meža pūce gan tik vienkārši mums rokā nedevās, bet beigās tomēr trīs ieraugām. Braucam Lobi raga virzienā pa maziem ceļiņiem ar domu par sloku, bet tā arī nekādi pie tās netiekām. Izrādījās, ka šis nav bijis viegls uzdevums (kaut biotops piemērots) un sloku nav sastapusi puse no komandām.

Galveno akcentu rīta posmā liekam uz Lobi ragu, kur ierodamies ap plkst. 5.00. Igaunī jau ir brīdinājuši, ka līdz raga galam nav iespējams iebraukt ar auto un 1,5 km ir jāiet kājām cauri mežam. Te plānojam savākt vienkāršākās meža sugas, kas arī izdodas, toties migrācija nav tomēr tik bagātīga, samērā vienveidīga – egļu krustknābjus varēja atskatīties un atklauties ilgam laikam uz priekšu. Ūdensputnu sarakstā paliekam bez tādām potenciālām sugām kā brūnkakla gārgale, tumšā pīle un jūras zīriņš. Toties mūs priecē turpat netālu peldošais melnais alks un melnkakla gārgale. Datubāzes izpēte liecināja, ka bez paša raga noteikti būtu jāielūkojas tā austrumu puses līčos, un tas tiešām attaisnojas, jo šeit atrodam gan pīles, gan bridējus, gan dzelteno cielavu un arī citas komandas. Braucot prom no Lobi raga, nolemjam iziet vēl cauri ciemam, kur savācam lielisku komplektu ar kauķiem, mušķērājiem, erickiņu,

dzilnīti, mājas čurkstes dzenā bezdelīgu piekūns. Lai arī sākums nešķita tik daudzsološs, plkst. 8.10 pametam Lobi ciemu ar iespaidīgu skaitli – 73 sugām azotē.

Nākamais jūras punkts ir Vergi (*Vergi*) osta, kur jau vairākas komandas teleskopos pēta niedrainos ličus. Atrodam paaugstinājumu ar labāku skatu punktu un sameklējam dažas trūkstošās pīles, vienīgi priekšī krīkļu barā pagūst ieraudzīt tikai Andris un pārējie to neatrodam. Mūsu sarakstam klāt nāk vēl lielā un tumšā tilbīte, lielais šņibītis un likšņibītis. Blakus niedrēs atrodam ceru kauķi un izdodas vizuāli novērot sila cīruli un pelēko zilīti.

Tālāk bijām plānojuši braukt uz mežu pie Oandu, bet nolemjam, ka parastākās meža sugas esam jau savākuši Lobi ragā, savukārt grūtāk atrodamās iet meklēt mums nav ne laika, ne arī vēlmes tērēt lieki kilometrus. Tāpēc pievēršamies lauku ainavai netālu no Vihulas (*Vihula*). Uz laukiem beidzot atrodam ķīvīti, ko iepriekš bijām redzējuši tikai divi no komandas, piesakās arī lauku cīruļi, kaņepītis un, mums par pārsteigumu, pirmo no zvirbuliņiem ieraugām tieši mājas zvirbuli uz fermas jumta. Pētera uzstājība, ka jāapiet fermā no otras puses, vainagojas ar septiņu gredzenūbeļu novērojumu. Tālāk mūsu ceļš ved uz Vihulas muižas parku, kur ziņots vidējais dzenis, zivju dzenītis, krastu čurkste un pelēkā cielava. Pēdējos divus ieraugām un piepulcējam mūsu sarakstam vēl arī žagatu un dižknābi.

Lai redzētu pāri niedru joslai, dažkārt kāpjām arī kokos.

Vispār ir patiešām amizants skats, kā mēs tur kļīstam starp smalkiem SPA centra apmeklētājiem, un tikai, kad ejam garām restorāna virtuvei, saprotam, ka sacensības rit jau septīto stundu, bet līdz ēšanai tā arī neesam tikuši.

Tolses (*Toolse*) pilsdrupas jūras krastā ir mūsu nākamais plāna punkts, kur putni uz sērēm un akmeņiem jūrā ir, bet, ja tikai tie būtu tuvāk... Piecimts paugurknābja gulbju barā mums izdodas atrast mazo gulbi, un izrādās, ka esam vienīgā komanda, kas to novērojusi, turklāt tas kļūst par pirmo novērojumu Igaunijai augustā, loģiski arī – jauna suga sacensību vēsturē. Gulbji ik pa brīdim aizmieg ar kakliem azotē – tādējādi uz vēlāku atliekam ziemeļu gulbja novērojumu, ko te neizdodas saskatīt visiem. Pēteris ziņo, ka redz vienu nelielu un nirstošu dūkuri, ko pēc diezgan ilgas un uzstājīgas vaktēšanas arī nosakām – ragainais dūkuris. Uz austrumiem no Tolses ir gara sēre, kas nosēta putniem, un, tā kā bridējputnu sugu mums vēl trūkst, tad mēģinām atrast, kā tai pieklūt tuvāk. Godīgi sakot, šis ir mirklis, kad uznāk sagurums un pesimisms, jo nekādi netiekam sērei tuvāk. Beidzot atrodam stāvkrasta malā starp kokiem mazu spraugu, kur varam izpētīt sēri un konstatēt, ka tur ir tikai ķīvītes un paugurknābja gulbji...

Šis ir mirklis, kad jāpieņem stratēģisks lēmums – vai braukt uz pēdējo potenciālo jūras vietu Kundu (*Kunda*), vai doties uz Rakveri un

Foto: I. Brediks

Ja paveicas, tad augusta vidū pelēko cielavu ir iespējams sastapt arī ligzdošanas vietā.

meklēt plēšputnus, turklāt pamalē sāk ducināt un ir skaidrs, ka no lietus neizmuksim. Tomēr izlemjam par labu Kundai un ātri vien salasām pilsētas putnu “komplektīnu” – kovārņus, kraukus un mājas baložus. Toties pludmalē gan mūs sagaida nepatīkams pārsteigums – viss krasts nosēts ar atpūtniekiem... Bet turpat netālu Ieva atrod Sāmsalas piļu ģimenīti, kas tā arī bija vienīgā vieta, kur tās redzējām. Kamēr grozāmies gar ostu, pāri galvām pārlido gugatņi, un nu jau mums kļūst interesanti un ejam meklēt, kur tie ir nosēdušies. Ostas otrā pusē ir līcis ar niedrēm un sērītēm (un, protams, bez atpūtniekiem), kur gan nevienu jaunu sugu neatrodam, toties pār galvu mums pārlaižas mežazosu pāris. Kunda ir mūs necerēti atalgojusi, pulkstenis rāda 14.30, un dodamies Rakveres un līdz ar to arī lietus virzienā.

Mūsu pēdējais plāna punkts ir Vetiku (*Vetiku*) diķi uz dienvidaustrumiem no Rakveres, kur mūs pacietīgi gaida ziemeļu gulbis, laucis un zivju dzenītis. Vēl šajos diķos šogad ir novērots mazais dūkuris, ragainais dūkuris un ūdensvistiņa, taču atrodam tikai pēdējo, uzmanīgi lavoties pa ļoti apšaubāmu celiņu

Literatūra

Kilups M., Klepers A., Tirums M.

Igaunijas putnu rallijs “Estonian Open” 2010. *Putni dabā* 2010/3–4: 47–49.

Brediks I. Tas augusta vidus jeb “Estonian open 2014”. *Putni dabā* 2014/4: 17–19.

Foto: A. Klepers

Rapšu lauka vidū beidzam saciksti. No kreisās: Andris Klepers, Ilze Bojāre, Ieva Mārdega, Pēteris Daknis un Ivars Brediks.

gar diķa neapdzīvotāko malu. Tālāk nododamies smalkai izklaidei – izgāztuves meklēšanai. Ja jau cisiņus te taista, tad arī kāds retāks plēšputns varētu būt gatavs ar pārpalikumiem pamieļoties. Bet mūsu meklējumi ir bez rezultātiem, un nolemjam pārpalikušo pusstundu un 15 km meklēt plēšputnus uz laukiem uz rietumiem no Rakveres. Braucam, līdz saprotam, ka palikušas septiņas minūtes un varam nobraukt vēl kādus 700 metrus. Esam milzīga rapšu lauka vidū, tādēļ nolemjam vienkārši līdz plkst. 17.00 vērot apkārtni – un mums uzsmaida veiksmē – mazais ērglis un noslēgumā bars ar dzeltenajiem tārtiņiem. Savukārt laukirbe gan mūs šoreiz smalki piešmauc un izspurdz no ceļmalas tikai dažas minūtes pēc sacensību beigām turpat rapšu lauka galā.

Beidzot pjeDESTāls

Nepiespiestā atmosfērā ar kādu spirdzinošu dzērienu rokā plkst. 19.00 sākas vakara rezultātu daļa, kas parasti ilgst apmēram trīs stundas. Sākumā komandas nodod maršrutu *gpx* failus, iepazīstina ar sevi un nosauc, cik sugas no iepriekš iedotā 100 parastāko sugu saraksta ir novērojuši. Mūsu kontā 93 sugas no šā saraksta. Savukārt pēc tam

katra komanda sauc pa sugai, bet visi pārējie apstiprina vai noliedz šīs sugas konstatēšanu, un tā, kamēr sugas ir beigušās. Šā procesa laikā izkristalizējas vietu sadalījums, un visu laiku turamies trešajā vietā, sīvi cīkstoties par to ar trīs citām komandām. Pēdējos gados mums ir pietrūcis pavisam mazliet, lai nostātos uz pjeDESTāla, un beidzot tas ir noticis – iegūstam trešo vietu ar novērotām 132 sugām un par vienu sugu apsteidzam ļoti piederējušo somu komandu “Ristisaari”. Iepriekš labākais mūsu sasniegums bija 2010. gadā iegūtā ceturrtā vieta. Šogad visas komandas kopā ir novērojušas 200 sugu, un bez mūsu mazā gulbja ir vēl divas sugas, kas nekad pirms tam sacensībās nav novērotas – klusais ļauķis un stepes lija.

Šis sacensības vienmēr ir brīnišķīgs piedzīvojums, kas ļauj daudz mācīties un pārbaudīt savas zināšanas augustā, kad daudzu putnu sugu noteikšana ir ievērojami sarežģītāka nekā pavasarī. Nākamgad sacensības notiks Veru (*Võru*) apriņķī, kas robežojas ar Latviju. Šis varētu būt lielisks iemesls arī citām Latvijas putnotāju komandām piedalīties igauņu organizētajās starptautiskajās putnu vērošanas sacensībās.

Summary

8th time around at the Estonian bird rally /Ilze Bojāre/

This year marked the 23rd time the Estonian Open bird rally was held gathering 18 international teams. Along with the usual suspects from Estonia and neighbouring Finland (5 teams) and Latvia, this year's competition also welcomed bird watchers from such countries as Germany and the US. The Latvian team “Himantopus himantopus” participated in the rally for the 8th time in a row and for the first time got into the top 3, winning third place with 132 bird species. The bird rally was held in Lääne-Viru County. All the teams together encountered exactly 200 bird species in 14 hours.